

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.
Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Vår referanse: 20/01217-1
Arkivkode: 0
Saksbehandler: Frode M. Lindtvedt,
Deres referanse:
Dato: 22.04.2020

Tiltakspakken for aktivitetsfremmende tiltak m.m.

Det vises til Innst. 216 S (2019-2020) og anmodningsvedtakene XVIII om aktivitetsfremmende tiltak og XXIV om bl a satsinger som kan underbygge det grønne skiftet.

Tiltakspakken for aktivitetsfremmende tiltak

Stortinget har vært tydelig på at kommunene og fylkeskommunene kan spille en viktig rolle som aktivitetsdriver for å bidra til å øke etterspørselen i kjølvannet av virusutbruddet, bl.a. i følgende anmodningsvedtak:

«Stortinget ber regjeringen i samråd med KS komme tilbake til Stortinget med en endelig modell for hvordan tiltakspakken for aktivitetsfremmende tiltak fordeles.»

KS sine innspill til tiltakspakken for aktivitetsfremmende tiltak:

- Kommunesektoren har kapasitet til å effektivt utføre en tiltakspakke på godt over 10 milliarder kroner i løpet av kommende år til prosjekter med stor nytteverdi.
- Pakken bør omfatte både vedlikehold og andre aktivitetsfremmende tiltak som ikke allerede er vedtatt i kommunale/fylkeskommunale budsjetter for 2020.
- Midlene bør fordeles etter innbyggertall, der 30 prosent av bevilgningen går til fylkeskommunene og 70 prosent til kommunene. Fordelingen avspeiler størrelsen på driftsøkonomien i kommunenes og fylkeskommunene samtidig som fylkeskommunenes behov som følge av sitt særlige ansvar som regional samfunnsutvikler er ivarettatt.
- Det stilles ingen krav til kommunal/fylkeskommunal egenandel
- Det legges opp til en enkel rapportering innen utgangen av 2021.

Under finanskrisen fikk kommunene en tiltakspakke på 4 mrd. kroner som skulle gi full dekning for vedlikehold, rehabilitering og mindre investeringsprosjekter som kunne ferdigstilles i løpet av 2009. Erfaringene fra den gang viste at kommunesektoren brukte midlene i løpet av året. Erfaringen var også at dette var et av de mest effektive tiltakene for å sikre arbeidsplasser under finanskrisen i 2009 ved at kommunene kjøpte vedlikeholds- og anleggstjenester, og gjennom dette sikret oppdrag for håndverkere, anleggsbransjen og andre yrkesgrupper.

Dagens utfordringsbilde skiller seg en del fra finanskrisen. For mange næringer er det i dag smitteverntiltakene og ikke den underliggende etterspørselen som er begrensende. Under finanskrisen skilte bygg- og anleggsektoren seg ut med særlig sterk økning i ledigheten. I dagens situasjon er arbeidsledigheten svært høy i mange sektorer, også bygg- og anleggsektoren, men enda høyere i andre

sektorer. Dette må det tas hensyn til i utformingen av pakken. Dog er det grunn til å anta at nedgangen i andre deler av næringslivet kommer til å gi seg større utslag også innen bygg og anlegg framover. For at tiltakene skal ha aktivitetsfremmede effekt må de ikke allerede være vedtatt i budsjettet for 2020. En aktivitetsimpuls fra kommunesektoren like stor som tiltakspakken, krever at de negative budsjettimpulsene av korona og omslaget i norsk økonomi kompenseres først. Tiltakspakken må komme på toppen.

Tiltakspakken under finanskrisen tilsvarer 6 mrd. i 2020 når det oppjusteres med kommunal deflator og vekst i befolkningen i yrkesaktiv alder. Kommunesektoren har kapasitet til å fremme langt høyere aktivitet i både bygg- og anleggssektoren og andre sektorer enn dette. KS har kartlagt at det er mange tiltak som kommunesektoren kan sette i gang raskt, men som mangler finansiering. Etter kartleggingen å dømme vil det ikke være noe vanskelig å effektivere en tiltakspakke på godt over 10 milliarder kroner i løpet av kommende år, dersom Stortinget ønsker det.

For at tiltakene kan stimulere økonomi/sysselsetting mest mulig per budsjettkrone, må tiltakene være fleksible slik at de raskt kan implementeres når de lokale forholdene gjør stimulansen gunstig. Kommuner og fylkeskommuner er de som best kjenner de lokale forholdene og de bør derfor ha størst mulig frihet til å tilpasse tiltakene slik at aktiviteten stimuleres best mulig ift antatt samfunnsnytte. Det innebærer at det bør settes få vilkår for hvilke typer tiltak som bør omfattes av ordningen. Vedlikehold vil naturlig utgjøre en stor andel av tiltakene, blant annet til bygg, anlegg og infrastruktur, herunder fylkesveier. Videre bør tiltaksmidlene ikke avgrenses til rene driftstiltak, men også være åpent for å dekke egenkapital i investeringer, f.eks i utbygginger og infrastruktur knyttet til digitalisering samt i forsert innføring av utslippsfri kollektivtransport.

Erfaringene fra finanskrisen viste at tildeling av midler bør være så lite byråkratisk som mulig uten forutgående søknad, men med en enkel rapportering i etterkant. Tiltaksmidler ble under finanskrisen fordelt etter innbyggertall, mens de under oljekrisen ble fordelt etter arbeidsledighet. Selv om det i dag er regionale forskjeller med hensyn til hvordan økonomien lokalt er berørt, er det usikkert hva som er situasjonen i framtiden med hensyn til hva som er ledige ressurser og hva som konsekvenser av smitteverntiltakene. Det anbefales derfor ikke å vekke midlene etter arbeidsledighet.

Pakken må ikke forutsette kommunale egenandeler. For mange kommuner vil det være umulig å prioritere prosjekter med kommunale egenandeler. Kommuneøkonomien var i ferd med å bli forverret allerede før korona-krisen manifesterte seg.

Regionale midler til utviklingstiltak

Det vil være viktig å støtte brede distrikts- og regionalpolitiske tiltak som gir både fylkeskommunene og Innovasjon Norge handlingsrom i forhold til utfordringene framover. Fylkeskommunene samarbeider tett med det regionale partnerskapet om regionale tiltakspakker.

I 2020 vil økte midler til regionale utviklingstiltak gi rom for å øke rammen til Innovasjon Norge og SIVAs ordninger, samt gi økt støtte til kommunale næringsfond, kompetansetiltak, tilrettelegging i forhold til særlig utsatte næringer, eks destinasjons- og landsdelselskaper innen reiseliv. Gjennom en styrking av kommunale næringsfond vil en nå bransjer og tiltak som i dag rammes sterkt av koronakrisen, og som ikke direkte blir benyttet som leverandører i kommunens drift eller til vedlikehold/investeringer i kommunenes bygg/anleggsporfølje. Det er videre et stort behov for økte midler til omstilling med utvidet profil mot sårbare samfunn og markedsutsatte bedrifter. Det er behov for større regionalt handlingsrom i bruken av midlene enn det er med dagens øremerkede ordninger til fylkeskommunene. Dette må hensyntas i fordelingen mellom kommuner og fylkeskommuner i tiltakspakken for aktivitetsfremmende tiltak.

Det er viktig at statsbudsjettet for 2021 også tar høyde for at behovet for mer langsiktige satsinger/innsats ut over 2020 og at fylkeskommunene gis handlingsrom og økte ressurser for å kunne gjøre en god jobb.

Satsinger som kan underbygge det grønne skiftet

Stortinget har bedt regjeringen vurdere å foreslå bevilgninger til blant annet satsinger som kan underbygge det grønne skiftet.

KS vil her peke på tiltak som bør vurderes i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett og/eller statsbudsjettet 2021, da det også kan være behov for litt mer langvarige tiltak med effekt for hele 2021.

Satsinger som kan underbygge det grønne skiftet vil, av hensyn til behovet for rask sysselsettingseffekt i dagens situasjon, i stor grad dreie seg om forsering av allerede prosjekterte tiltak. Slike tiltak må dermed oppfattes som samfunnsøkonomisk lønnsomme uavhengig av behovet for å stimulere økonomien. For å få rask effekt bør disse midlene kanaliseres gjennom etablerte ordninger, eller utvidelser av slike, på områder der det foreligger et betydelig høyere volum med omsøkte ferdig utredede prosjekter enn avsatte midler i ordningen.

Den økte bevilgningen til klimatiltak og klimatilpassing, herunder Klimasats, på 100 mill. kroner i den vedtatte krisepakken, vil raskt kunne gi et bidrag til økt økonomisk aktivitet i lokalsamfunn over hele landet. Søknadsporteføljen i Klimasats for 2020 var imidlertid på over 700 mill. kroner. Omsøkte prosjekter har betydelig partnerskap med andre aktører i lokalsamfunnet og en ytterligere bevilgning vil bidra både til sysselsetting, økt samhandling og oppnåelse av nasjonale klimamål.

Et økt støttenivå i, eller styrking av Enovas ordninger, vil gi økt sysselsetting og stimulere til raskere omlegging av transporten, høyere energieffektivitet og overgang mot lavutslippssamfunnet.

Bare en tredjedel av fergesambandene er i ferd med å elektrifiseres. En stor del av de resterende vil kunne få el-drift. Det første anbudet på en utslippsfri hurtigbåt vil utlyses av fylkeskommunene i 2020. Dette åpner for et nytt stort vekstmarked for norsk industri. Økt støtte til fylkeskommunene for investeringer og drift av utslippsfrie løsninger i kollektivtrafikken vil kunne bidra til raskere omlegging, næringsutvikling og gi betydelig sysselsettingseffekt.

Den økte bevilgningen til NVE på 100 mill. kroner til flom og skredforebygging i den vedtatte krisepakken er et godt eksempel på tiltak med udiskutabel nytteverdi og som trolig er samfunnsøkonomisk lønnsomme i seg selv. Ordningen bør økes i tråd med NVEs utvidelse av porteføljen med prosjekter med behov for sikringstiltak, og også utvides med en ordning for forebygging og sikring for større overvannstiltak. Den mest kostnadseffektive måten antas her å være å utvide eksisterende tilskuddsordning til også å omfatte større tiltak på overvann.

Styrking av den eksisterende ordningen for tiltak for et bedre vannmiljø, tilskuddspost til kostnadseffektive miljøtiltak vil bidra til økt sysselsetting og å nå miljømålene i vannforvaltningsplanene.

Styrking av den eksisterende ordningen for verdiskaping basert på naturarven vil medvirke til at verneområdene og andre verdifulle naturområder blir en del av bred verdiskaping, med langsiktig positiv effekt for natur, lokalsamfunn (sosialt og kulturelt), økonomi og næringsutvikling. En slik styrking vil blant annet kunne gi bidrag til et sårbart reiseliv i en kritisk tid.

Styrking av eksisterende ordninger for å bidra til gjennomføring av tiltak mot fremmede arter vil gi økt sysselsetting, og kan spare samfunnet for store utgifter. Økologisk skade på grunn av fremmede arter koster samfunnet flere titalls millioner i året.

Styrking av satsingen for utvalgte kulturlandskap i jordbruket kan bidra til sysselsetting og å ivareta et representativt utvalg av verdifulle norske jordbrukslandskap. Satsingen kan bidra til å ta vare på biologisk mangfold gjennom arter, økosystem, naturtyper og landskapstyper. Å ta vare på og utvikle kulturlandskap kan også motvirke gjengroing og bedre levekår for fremmede arter.

I tillegg til etablerte ordninger, bør regjeringen vurdere nye ordninger. Kunnskapsgrunnlaget Klimakur 2030 gir god oversikt over potensialet for omstilling og nye utslippskutt i kommunene og over hva som må til for å utløse dette potensialet. Flere av kommunesektorens klimatiltak kan bidra raskt både til nye utslippskutt og nødvendig økonomisk stimulans.

Med vennlig hilsen

Bjørn Arild Gram
Styreleder

Lasse Hansen
Administrerende direktør

Mottakere: Kommunal- og moderniseringsdepartementet - KMD, Nikolai Astrup

Kopi: Kommunal- og forvaltningskomiteen